

У розпал світової фінансово-економічної кризи, коли міжнародний товарообіг зменшувався, уряди країн вдавалися до захисних заходів своєї економіки. Так, з жовтня 2008 року країни G20 прийняли близько 550 заходів, які обмежують або можуть потенційно обмежити і спотворити світову торгівлю. Близько 18% з цих заходів були відмінені до 2012 року, однак більша частина з них ще залишається в силі [4, с. 83].

Для створення об'єктивного уявлення про роль заходів протекціонізму в регулюванні національної економіки необхідно відзначити і аргументи, які часто використовують противники протекціонізму, а саме:

1. Протекціонізму властива визначена нелогічність: ставлячи ціль досягнення позитивного сальдо торгового балансу, протекціонізм частково стримує імпорتنі реакції. Це викликає аналогічну реакцію міжнародних партнерів в результаті чого зменшуються об'єми експортних операцій і ситуація приводить не до позитивного сальдо, а до розбалансування торговельного балансу.

2. В умовах протекціонізму сектори національної економіки частково втрачають стимули до прогресу та інновацій у зв'язку з можливістю зберігати високі доходи і монопольні привілеї.

3. Протекціонізм впливає на економічні інтереси споживачів, оскільки вітчизняний споживач змушений буде платити вищу ціну за товар, причому не тільки за імпорتنий, який обкладається митом, але і за товари національного виробника.

4. Необдумане застосування протекційних заходів здатне нанести збиток національним підприємствам, оскільки більшість виробництв залежать від імпорتنих компонентів, матеріалів та обладнання.

Варто відзначити, що політика захисту внутрішнього ринку повинна сприяти підвищенню ефективності економіки в цілому. Незадовільні фінансові результати не повинні ставати єдиною підставою для застосування протекційних методів, оскільки вони можуть відображати нестачу новаторства і підприємницької активності і не мати нічого спільного з несправедливою іноземною конкуренцією.

Література

1. Серпухов М. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торговельної політики / М. Ю. Серпухов // Економіка розвитку (Economics of Development). – 2015 – № 4 (68). – С. 23-27.

2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

3. Офіційний сайт Представництва Європейського союзу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2016/

4. Володарський О. В. Заходи протекціоністського характеру країн G20 під час глобальної фінансової кризи / О. В. Володарський // Економіка та держава. – 2015. – №2. – С.83-86.

Богдан Пацьорко

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Десятнюк О.М.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Податкове регулювання є складною дією податкової політики держави, оскільки його мета - не тільки дотримання інтересів держави в бюджетно-податковій сфері діяльності, тобто забезпечення покриття державних витрат доходами бюджету, а й інтересів платника податків, а також забезпечення необхідних умов для зростання добробуту всієї країни в цілому. В процесі зміни економічної ситуації в країні зміст регулювання податкової системи

постійно модифікується. Особливо значення податкове регулювання набуває в умовах ринкової системи як один із основних методів непрямого регулювання економіки.

Саме через податкову політику держава не тільки формує джерела фінансування суспільно необхідних витрат, реалізуючи фіскальну функцію податків, але й забезпечує створення потрібних передумов до структурної перебудови національної економіки та її зростання. По-перше, податкове регулювання - це процес, на відміну від регулюючої функції податків, яка являє собою явище. По-друге, податкове регулювання передбачає свідоме використання податків (регульовальна функція податків діє об'єктивно, незалежно від волі суб'єктів оподаткування). По-третє, податкове регулювання як процес реалізації регулюючої функції потребує певних дій з боку державних органів, перш за все, законодавчої влади. Усвідомлення можливості впливу податків на ті чи інші соціально-економічні процеси ще не є достатнім. Для того, щоб досягти бажаних результатів в сфері соціально-економічного розвитку необхідними уявляються активні дії, які "запускають" та підтримують процес податкового регулювання. По-четверте, податкове регулювання є цілеспрямованим процесом, сфокусованим на отримання певних результатів, тобто вирішення конкретних завдань та досягнення конкретних цілей соціально-економічного розвитку [1, с.41].

Політика податкового регулювання, будучи складовим елементом податкової політики, означає цілеспрямовану діяльність держави з урегулювання вартісних пропорцій розподілу та перерозподілу ВВП. Вона визначає принципи, напрями, структуру сегмента участі держави в регулюванні економічних процесів у суспільстві [2, с.63].

Науковці визначають, що існують два основних види податкового регулювання: на макрорівні і мікрорівні.

До завдань, які розв'язуються за допомогою податкового регулювання на макрорівні, відносять:

- регулювання попиту та пропозиції;
- формування раціонального співвідношення між накопиченням і споживанням;
- вплив на темпи інфляційних процесів;
- формування раціональної галузевої структури;
- стимулювання інвестиційних процесів;
- підтримка інноваційної діяльності;
- насичення ринку соціально значущими товарами та послугами;
- прискорений розвиток депресивних регіонів.

Основні підходи до регулювання оподаткування в Україні на макрорівні закріплені за податковим законодавством, яке включає в себе Податковий кодекс України, інші законодавчі та нормативні акти у сфері оподаткування.

Реалізація податкового регулювання на мікрорівні проявляється через зміну податкового навантаження на конкретних платників, що відповідають встановленим критеріям:

- забезпечення зацікавленості в розвитку підприємницької ініціативи населення;
  - збільшення обсягів діяльності й розвиток конкурентного середовища;
  - стимулювання раціонального використання ресурсів;
  - забезпечення економічної зацікавленості підприємств в інноваційному розвитку;
- стримування зростання обсягів виробництва товарів, у збільшенні споживання яких держава не зацікавлена, тощо [4].

Таким чином, податкове регулювання вважаємо одним із найважливіших дієвих державних методів регулювання економіки, що є особливо затребуваними в умовах нестійкого ринкового середовища. Ефективна реалізація податкового регулювання потребує теоретичного обґрунтування системи принципів та інструментів його реалізації, а також методичного забезпечення їх застосування, що треба розглядати як напрями подальших досліджень зазначеної проблеми.

Література:

1. Іванов Ю. Функції податків та податкове регулювання / Ю. Іванов // Формування ринкової економіки в Україні. - 2009. - № 19. - С. 36-43.
2. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування : монографія / [за заг. ред. Ю. Б. Іванова]. - Х., 2007. - 445 с.
3. Іванов Ю. Б. Проблеми податкового регулювання і планування податкових платежів : наукове видання / Ю. Б. Іванов. - Х., 2006. - 240 с.
4. Гланц В. Н. Сутність та елементи податкового регулювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VUABS/2011_2/31_04_04.pdf.

Іван Поливода

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, доцент Заклекта-Берестовенко О.С.

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

Найважливішою ознакою демократичного розвитку країни є наявність в ній місцевого самоврядування здатного забезпечити ефективне функціонування територіальних громад, вирішувати питання соціально-економічного розвитку. Така здатність потребує відповідного фінансового забезпечення та дотримання принципу децентралізації влади. Згідно чинного законодавства держава гарантує дохідну базу місцевого самоврядування, яка має бути достатньою для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних стандартів. Проте нинішня модель бюджетних відносин в Україні характеризується надмірною централізацією податкових надходжень, асиметрією між зобов'язаннями та доходами органів місцевого самоврядування [1, с. 221].

Існування місцевих податків і зборів відповідає в першу чергу інтересам територіальних громад, від імені яких діють органи місцевого самоврядування, оскільки такі платежі є виключно їх фінансовою базою. Виходячи з цього, метою введення місцевих податків і зборів є забезпечення місцевих органів влади коштами, необхідними для здійснення їх завдань і функцій, що перебувають у їх самостійному розпорядженні і концентруються у відповідних бюджетах.

На сьогодні в системі місцевого оподаткування існує ряд не розв'язаних проблем. Перш за все інститут місцевих податків та зборів перебуває в стадії становлення, про що свідчить їх незначна частка в доходах місцевих бюджетів. По-друге, практика справляння місцевих податків та зборів в Україні за останні роки виявила багато недоліків, які зумовлені невирішеністю як суто теоретичних проблем, так і невизначеністю багатьох технічних процедур – механізму обчислення, пріоритетів у наданні пільг, планування місцевих податків та зборів. Тому зараз перед вченими стоїть основна задача створити таку модель місцевого оподаткування, яка б забезпечила стабільну фінансову базу місцевого самоврядування, основу яких повинні складати місцеві податки та збори [2, с. 62-63]

Розглядаючи місцеві бюджети розвинених країн, слід відзначити високий ступінь їх автономії, порівняно з Україною, яка досягається в основному за рахунок значної питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів. Зазначене пов'язане з історичними особливостями становлення місцевого оподаткування у розвинених країнах, а також – прагненням місцевих органів влади до фінансової самостійності, що сприяє розвитку територіальних громад та забезпеченню необхідних соціальних послуг населенню. Наприклад, у Бельгії, Данії, Великобританії доходи від місцевих податків перевищують 20% бюджетних доходів. В цих країнах домінуючу роль відіграють загальнодержавні податки, які розподіляються зверху вниз. В Німеччині місцеві податки складають 45% загальної суми надходжень до місцевих бюджетів, Франції - 48%, Японії - 55%, США - 65%, Австрії - 72%. Такі данні свідчать про те, що у вказаних країнах місцеві податки і збори є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів [2, с. 65].